

Den underbara bambun

Ett flugspö byggt av bambu är tungt. Det är långsamt. Det är ömtåligt, kan bara användas om det inte regnar och blåser för hårt. Det användes förr i tiden innan glasfiberspöet och kolfiberspöet kom. Det är dyrt också.

BAMBUSPÅNOR

TEXT OCH FOTO: LARS-ÅKE OLSSON

OVANSTÅENDE ÄR några av myterna, osanningarna, om flugspöet byggt av bambu. De stämmer varken in på de spön som byggs i dag eller på dem som byggdes förr i tiden. Bambuspöet är definitivt inte tungt. Upp till 8,6 fot har vikten ingen negativ betydelse – tvärtom – det är en del av spöets utomordentliga kastegenskaper som tillsammans med de fibrer som ligger i ytskiktet och en bit ned i bambustocken laddar spöet mjukt och kraftfullt på samma gång. Dessa hundratals och åter hundratals fibrer (power fibers) löper parallellt från handtaget upp till toppen av spöet och ger det dess speciella spänst och elasticitet.

Myten att ett flugspö byggt i bambu är *ömtåligt* är kanske den mest vanliga. Sanningen är att bambun per enhet är en tredjedel så stark som stål och tio gånger lättare. När man betraktar en bambustock kan man inte låta bli att imponeras av den glashårda ytan som trotsar varje försök att göra ett märke där även med ett skarpt föremål. Lägg därtill det faktum att ett spö dessutom lackas tre till fyra gånger.

Bambuns styrka och böjlighet gör att det lämpar sig ovanligt bra som material för byggnadsställningar och möbler, och dess emaljhårda yta gör att det också används till golv och skärbräden. Det är sant att en del av dåtidens bambuspön kunde vara långsamma och mjuka men man måste komma ihåg att många av dem också var långa och byggda för lätta linor. De tidigare linorna var flätade av hästtagel och silke. Lika sant är att man i bambu kan bygga spön, med vilken aktion som helst, från långsamma till snabba. Flugspön i bambu utvecklade, tillsammans med den flätade silkelinan, det moderna flugfisket och har givit det dess historia och tradition.

Pris är något som kan diskuteras i det oändliga och som alltid måste det sättas i relation till pris på andra produkter. Det som bör vägas in i prisbilden är material, utseende, kvalitet, arbetsskicklighet, omsorg i detaljer och den tid det tar att bygga ett spö. Spön från några amerikanska spöbyggare ligger prismässigt fyra, fem gånger högre än de dyraste kolfiberspöna men det finns också välbyggda bambuspön som inte kostar mer än vad dessa kostar.

Bambun är ett gräs

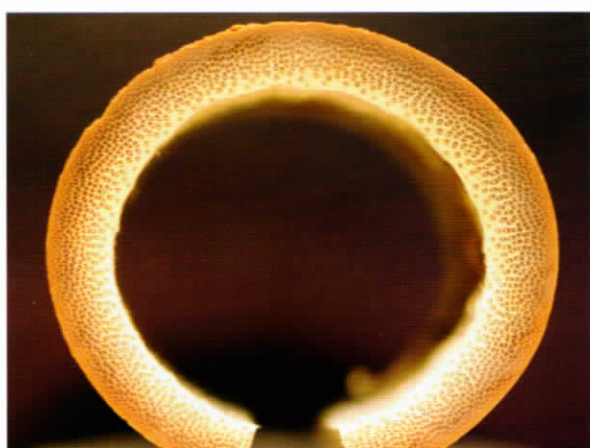
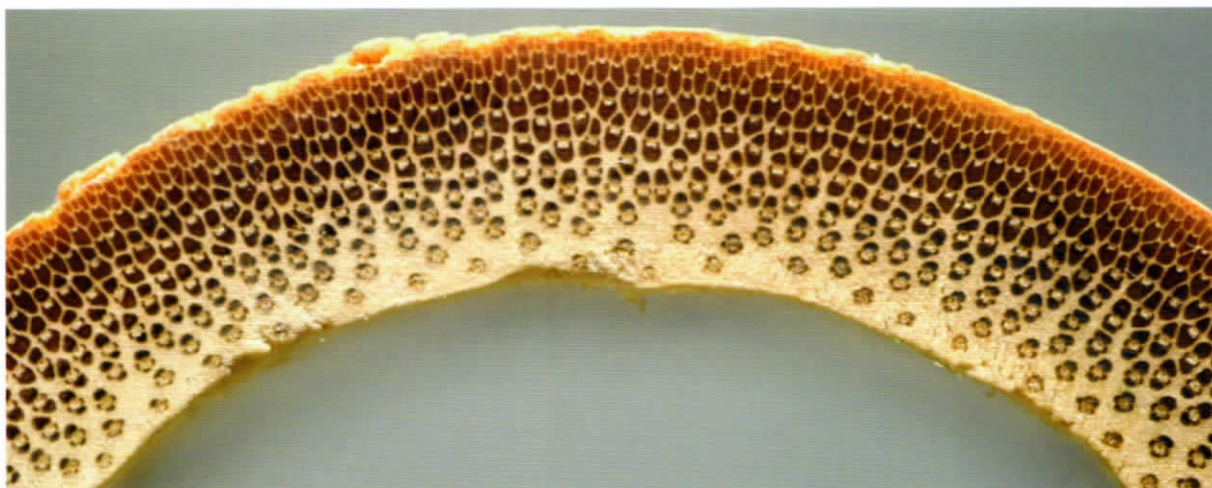
BAMBUSTOCKEN SOM ÄR ihållig tillhör familjen gräs och odlas i Kina i ett litet område som är ungefär fyra mil långt. Efter några mognadsår växer bambustocken under två månader upp till en längd av 12 meter och efter tre till fem års mognad skördas den. Livslängden är fyrtio år, då den blommar och dör. Bambustocken är utsatt för vind, sol och regn och härddas och förbereds redan under sin ungdom och uppväxttid till en framtid som flugspö. En amerikansk botanist, Floyd McClure, som undervisade i Kina på 1920-talet gav den speciella bambu som kineserna kallar för Tea Stick Bamboo det latinska namnet *Arundinaria amabilis* – The Lovely Bamboo – Den underbara bambun.

I senare delen av 1800-talet när de första bambuspöna började byggas använde man bambu från Indien, Calcuttabambu, men i slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet började fler och fler spöbyggare att använda bambu, populärt kallad Tonkinbambu, från Kina. Den hade större diameter, tjockare väggar, och kraftigare fibrer, växte rakare och hade längre avstånd mellan bladknutarna, de typiska ringarna som finns på jämna avstånd på bambustocken. Den kinesiska bambun var också styvare och starkare och gav flugspöna en ökad spänst och snabbhet vilket var idealiskt för spön byggda för torrflugefiske.

Bambustocken, som har en diameter av 5–5,5 centimeter, klyvs eller sågas i fyra, fem eller sex ribbor. Sex är det vanligaste, och hyvlas och limmas sedan ihop. Det färdiga spöet kan antingen få en naturlig bambufärg eller genom olika behandlingar ges färger som varierar från ljus brun-gula till mörkare bruna. När spöet lackas får bambun en djup lyster och under den glasklara lacken kan man se hur mönstret av fibrer, bladknutar och naturliga färger förstärks.

Finstämt verktyg som är till för att användas

SPÖHOLKARNA KAN VARA korta eller långa, blanka eller blånerade. Träet i rullfästet kan svarvas av olika träslag, valmöjligheterna är obegränsade. Färgen på lindningarna på spöglor och holkar kan varieras i det oändliga och aktionen på spöet likaså. Det kan byggas kort eller långt, för tunga linor eller för lätta. Alla detaljer reflekterar spöbyggarens eller flugfiskarens åsikter om hur ett flugspö i bambu skall se ut och uppföra sig under kast och fiske. Ett bambuspö har av tradition byggts, och byggs, av en, eller några få, spöbyggare som efter hundra timmars arbete i dubbel bemärkelse sätter sin signatur på det. Det är ett verktyg som användaren förväntar sig skall fungera precis

som vilket verktyg som helst. Men likt en fin violin, en kniv eller ett klassiskt hagelgevär är det också ett konstverk, en fröjd för ögat och för handen. Det imponerar med sin kraft och spänst och kommer att fortsätta att göra så år efter år. Spön som är 25, 50 eller 75 år gamla fungerar lika bra i dag och det är mycket inspirerande och stimulerande att fiska med ett spö från en av de gamla spöbyggarna, ett Leonard, Payne, Young ...

I dag kan man köpa begagnade spön antingen i originalsckick eller renoverade eller nybyggda spön som byggts efter en klassisk tapering. Det är också vanligt att en beställare av ett bambuspö tar kontakt med en spöbyggare och uttrycker sina önskemål om det spö som han vill ha. Till sammans resonerar de sig fram till hur det färdiga spöet skall se ut och vilken aktion det skall ha.

The Jordan-Mills Rod Co i New York och Adams Angling i Kalifornien för att nämna några, ger varje år ut kataloger med spön, rullar och böcker i olika prisklasser. I senaste numret av Jordan-Mills katalog finns ett av världens mest berömda flugspön – Perfectionist – byggt av Paul Young, 7,6 fot, 2-delat med två toppar för lina 4/5.

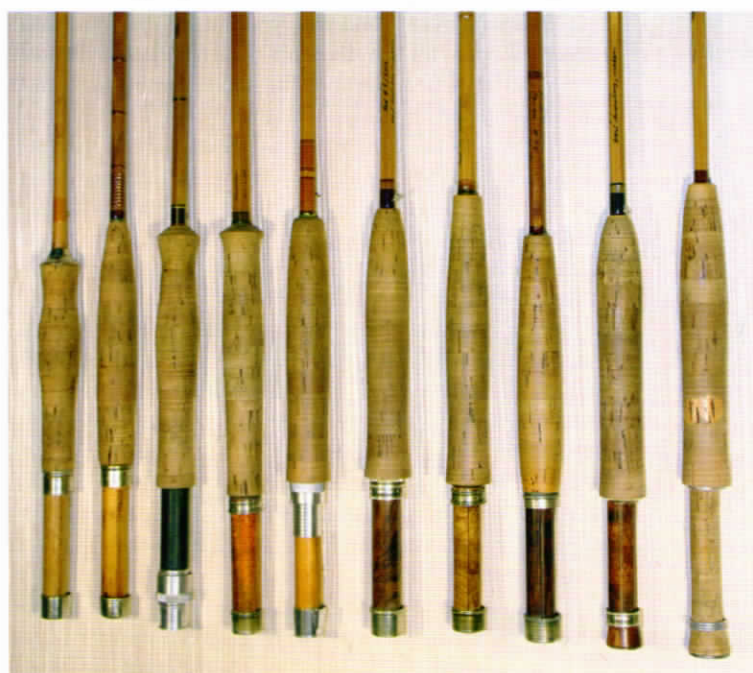
»Bob Summers was responsible for the exquisite refinish of this rod that was built in 1967. This important rod has all of the characteristics of the period – fabulous parabolic tapers, darkly flamed cane, dark brown silks beneath a glorious varnish finish, small wire hook keeper, cigar grip and japanned dual ring seat. The rod's casting ability is legendary. Perfect.«

Pris 2 500 USD (cirka 20 000 svenska kronor).

Fortsättning nästa sida

Bambustocken har en diameter av 50–55 millimeter och klyvs eller sågas i fyra, fem eller sex ribbor.

Splitcane spön med olika handtag och rullfästen, tillverkade av från vänster: H. L. Leonard, F. E. Thomas, E. C. Powell, Per Brandin, R.L. Winston, Carl Anderberg, Ingvar Nilsson, Nils Kulle, Carl Anderberg, Lars-Åke Olsson.

Den underbara bambun

Fortsättning från föregående uppslag

I samma katalog hittar man också en nybyggd kopia av det berömda Perfectionist. »Beautiful darkly flamed cane, black silks, modified wells grip and downlocking black hardware over cork seat. Very Paul Young, very handsome.«

Pris \$ 900 (7 200 svenska kronor)

Ett Sam Carlson quadrate (fyrsidigt spö) 7,6 fot, 2-delat med två toppar för lina 5 kostar \$ 5 400 (43 000 svenska kronor). Värdet på fina, berömda flugspön i bambu går bara åt ett håll – uppåt!

Ett Goodwin Granger Special, 8 fot, 3-delat med två toppar för lina 5 har; »Classic lime green silks over straw toned cane, patented reel seat, reverse half wells grip. Smooth easy casting legendary tapers – one of today's most in demand classic rods. Everything is here. Very good.« Pris \$ 850 (6 800 svenska kronor).

»Den underbara bambun« exporteras i dag till fyrtio länder, där några bygger spön efter berömda spöbyggares taperingar som Garrison, Powell och Dickerson – och andra bygger efter sina egna taperingar. Bara på västkusten i USA finns 150 stycken spöbyggare och ett seminarium – West Coast Rodbuilder's Workshop – i British Columbia, Kanada, samlade 230 deltagare som under tre dagar fick ta del av det mesta som handlar om bambuspön och hur man bygger dem.

Via Internet, i kataloger och böcker kan man läsa om flugspön i bambu, hur man bygger dem och var man köper dem.

Info och litteratur om bambuspön

INTERNET

Vintage bamboo fly rod
www.ronkusse.com

KATALOGER

The Jordan-Mills Rod Co. Classic and Vintage Fishing Tackle. Carmine Lisella,
4 Kolka Lane, New City, NY 10956. USA,
Tel: 845-639-7630
Adams Angling, Angling Paraphernalia, Hunting & Fishing Books
1170 Keeler Ave. Berkeley, CA 94708, USA
email: adamsangling@comcast.net

BÖCKER

A Master's Guide To Building A Bamboo Fly Rod av E. Garrison och H. Carmichael
Handcrafting Bamboo Fly Rods av Wayne Cattanach
Constructing Cane Rods – Secrets of the Bamboo Fly Rod av Ray Gould
Cane Rods – Tips & Tapers av Ray Gould
Fundamentals of Building a Bamboo Fly-Rod av George E. Maurer och Bernard P. Elser
The Lovely Reed – An Enthusiast's Guide to Building Bamboo Fly Rods av Jack Howell
Spöbyggnad på mitt sätt av Kenneth Boström